

Ce simți în jurul gâtului

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE

Traducere de Anca Dumitrescu și Elena Marcu

BLACK BUTTON BOOKS

Cuprins

9	Celula Unu
25	Imitații
43	O experiență intimă
55	Fantome
73	Lunea trecută
93	Colina Maimuței Săltărețe
111	Ce simți în jurul gâtului
123	Ambasada Americii
137	Fiorul
161	Aranjorii de căsătorii
179	Mâine e prea departe
189	O cronicară hotărâtă

Celula Unu

Prima dată ne-a spart casa vecinul nostru Osita, care a intrat pe fereastra de la sufragerie și ne-a furat televizorul, aparatul video și casetele video cu *Purple Rain* și cu *Thriller* pe care tata le adusese din America. A doua oară ne-a spart casa fratele meu, Nnamabia, care a înscenat o intrare prin efracție și a furat bijuteriile mamei. S-a întâmplat într-o duminică. Ai mei plecașeră la bunici în orașul nostru natal, Mbaise, așa că eu și Nnamabia ne-am dus singuri la biserică. Am luat Peugeot-ul 504 verde al mamei, pe care l-a condus el. În biserică am stat împreună, ca de obicei, dar nu ne-am hârjonit și nu ne-am hlizit la pălăria urâtă a lui cutare sau la caftanul deșirat al lui cutare, pentru că Nnamabia a plecat după zece minute fără o vorbă. S-a întors chiar înainte ca preotul să spună „Slujba s-a terminat. Mergeți în pace.” Eram cam enervată. M-am gândit că se duse să fumeze sau să se vadă cu vreo fată, acum că avea mașina pe mână, dar ar fi putut măcar să-mi spună unde merge. Ne-am întors acasă în tăcere și când am parcat pe alea lungă din fața casei m-am oprit să culeg niște iasomie cât timp Nnamabia a descuiat ușa. Când am intrat, l-am găsit înmărmurit în mijlocul holului.

— Am fost jefuiți! a spus în engleză.

Mi-a luat o clipă ca să înțeleg, să observ camera răvășită. Chiar și atunci, mi s-a părut ceva teatral în felul în care fuseseră lăsate deschise sertarele, de parcă o făcuse cineva care-și dorea să fie memorabil pentru cei care aveau să-i descopere fapta. Sau poate că pur și simplu nu-mi cunoșteam atât de bine fratele. Mai târziu, când părinții s-au întors acasă și vecinii au început să dea năvală spunând *ndo*, pocnind din degete și ridicând din umeri, am stat singură în camera mea de la etaj și mi-am dat seama ce-mi provoca acea greață: Nnamabia o făcuse, știam. Și

tata știa. Observase că obloanele fuseseră ridicate din interior, nu din exterior (Nnamabia era de fapt mai inteligent de-atât, dar probabil se grăbise să se întoarcă la biserică înainte să se termine slujba), și că hoțul știuse exact unde-și ținea mama bijuteriile: în sertarul din stânga sus al noptierei. Nnamabia l-a privit pe tata mirat și ofensat și a zis:

— Știu că v-am provocat multă durere de-a lungul timpului, dar nu v-aș înșela încrederea în acest fel.

A vorbit în engleză, folosind cuvinte inutile precum „multă durere” și „înșela”, ca de fiecare dată când se dezvinovăța. Apoi a ieșit pe ușa din spate și nu s-a mai întors acasă în acea seară. Nici a doua zi. Sau în următoarea. S-a întors după două săptămâni, jigărit, trăsning a bere, plângând, spunând că-i pare rău, că amanetase bijuteriile în Enugu și cheltuisese toți banii.

„Câți bani ți-au dat pe aurul meu?” l-a întrebat mama. Când i-a spus, și-a dus mâinile la tâmpile și a strigat: „Of! Of! Chi m egbuo m! Ce blestem!” De parcă și-ar fi dorit ca măcar să fi obținut un preț bun. Îmi venea s-o plesnesc. Tata l-a pus pe Nnamabia să scrie un raport: cum vânduse bijuteriile, pe ce și cu cine cheltuisese banii. N-am crezut că Nnamabia va spune adevărul și probabil că nici tata n-a crezut, dar tatălui meu profesor îi plăceau rapoartele, lucrurile scrise și bine documentate. În plus, Nnamabia avea șaptesprezece ani și o barbă atent îngrijită. Era la acea vârstă între școala generală și facultate, prea mare să i se mai dea la palmă. Ce altceva ar fi putut face tata? După ce Nnamabia a scris raportul, tata l-a îndosariat în sertarul din biroul lui, în care ține lucrările noastre de la școală.

„Să-și rănească mama în felul ăsta” a fost ultimul lucru pe care tata l-a spus.

Dar Nnamabia chiar nu avusese de gând s-o rănească. O făcuse pentru că bijuteriile mamei erau singurul lucru de valoare din casa noastră: o colecție de aur masiv adunată într-o viață. Și o făcuse și pentru că și alți fii de profesori făceau același

lucru. Era sezonul jafurilor în liniștitul campus din Nsukka. Băieții care crescuseră uitându-se la *Sesame Street*, citind Enid Blyton, mâncând cereale la micul dejun, mergând la școală în sandale maro lustruite, acum tăiau plasele de țânțari de la ferestrele vecinilor, ridicau obloanele și intrau pe geam să fure televizoare și aparate video. Îi cunoșteam pe hoți. Campusul din Nsukka era atât de mic – șiruri de case străjuite de copaci, despărțite doar de niște garduri vii scunde –, încât nu aveam cum să nu știm cine fura. Cu toate astea, când părinții lor profesori se vedeau la club sau la biserică, sau la vreo ședință la facultate, continuau să se plângă de derbedeii din oraș care veneau să fure din campusul lor sacru.

Hoții erau băieții populari. Seara conduceau mașinile părinților, cu scaunele date mult în spate și cu brațele mult întinse spre volan. Osita, vecinul care ne furase televizorul cu doar câteva săptămâni înainte de Nnamabia, era suplu și atrăgător într-un fel foarte masculin și avea un mers grațios de felină. Cămășile îi erau mereu impecabil călcate, îl priveam peste gard, închideam ochii și-mi imaginam că venea către mine să mă facă a lui. Nu m-a băgat în seamă niciodată. Când a furat de la noi, părinții mei nu s-au dus acasă la profesorul Ebube să-l roage să-i ceară fiului său să ne înapoieze lucrurile. Au declarat că a fost un derbedeu din oraș. Dar știau că fusese Osita. Osita era cu doi ani mai mare ca Nnamabia, majoritatea băieților hoți erau puțin mai mari ca Nnamabia, poate că de aceea Nnamabia nu a furat de la alții. Poate că nu s-a simțit suficient de matur, de calificat pentru ceva mai important decât bijuteriile mamei.

Nnamabia semăna bine cu mama, avea aceeași piele de culoarea mierii, ochi mari și gură voluptuoasă, perfect rotunjită. Când ne duceam cu mama la piață, vânzătorii îi strigau mereu: „De ce ați irosit tenul ăsta pe băiat și ați lăsat fata să iasă așa neagră? Ce să facă băiatul cu atâta frumusețe?” Și mama chicotea răutăcioasă și veselă, de parcă și-ar fi asumat meritele

pentru frumusețea lui Nnamabia. Atunci când, la unsprezece ani, Nnamabia a spart geamul de la clasă cu o piatră, mama i-a dat bani să-l înlocuiască și nu i-a spus lui tata. În clasa a doua, când a pierdut niște cărți de la bibliotecă, mama i-a spus învățătoarei că i le furase grădinarul. În clasa a treia, când pleca în fiecare zi mai devreme spunând că se duce la biserică, s-a dovedit că nu mersese niciodată și că deci nu putea primi împărtașanie, mama le-a spus celorlalți părinți că în ziua examenului se simțea rău de la malarie. Când i-a luat lui tata cheia de la mașină și a întipărit forma cheii într-un săpun pe care tata l-a găsit înaintea ca Nnamabia să apuce să-l ducă la lăcătuș, mama a bâguit ceva despre un experiment, despre cum n-a vrut să facă nimic rău. Când a furat din biroul lui tata întrebările pentru examen și le-a vândut studenților lui, mama l-a certat, dar apoi i-a spus lui tata că, la urma urmei, Nnamabia avea șaisprezece ani și că avea nevoie de mai mulți bani de buzunar.

Nu știu dacă Nnamabia a avut remușcări pentru că i-a furat bijuteriile mamei. Pe chipul zâmbitor al fratelui meu nu puteam citi mereu ce simțea cu adevărat. Și n-am vorbit despre asta. Deși surorile mamei i-au trimis cerceii lor de aur, deși a cumpărat un set cu cercei și pandantiv de la doamna Mozie, femeia elegantă care importa aur din Italia, și a început să meargă la ea acasă lunar ca să le plătească în rate, după aceea zi n-am mai vorbit niciodată despre faptul că Nnamabia i-a furat bijuteriile. De parcă să ne prefacem că Nnamabia nu făcuse ceea ce făcuse i-ar fi dat ocazia să o ia de la zero. Probabil că furtul n-ar mai fi fost amintit niciodată dacă Nnamabia n-ar fi fost arestat peste trei ani, în ultimul an de facultate, și reținut de poliție.

În liniștitul campus din Nsukka era sezonul cultelor. Era perioada în care prin toată universitatea erau afișe pe care scria cu litere groase: SPUNE NU CULTELOR. Topoarele Negre, Corsarii și Pirații erau cele mai cunoscute. Poate că inițial fuseseră niște frății benigne, dar evoluaseră și acum își spuneau

„culte”, tineri de optsprezece ani care stăpâneau fluentă rapului american erau supuși unor inițieri secrete și stranii care de câteva ori care s-au soldat cu unul sau doi morți pe Odim Hill. Armele și loialitățile torturate și topoarele ajunseseră la ordinea zilei. Războaiele dintre culte ajunseseră la ordinea zilei: un băiat se uita insistent la o fată care se dovedea a fi iubita lui Capone al Topoarelor Negre și apoi, când acel băiat se ducea să-și ia țigări de la chioșc, era înjunghiat în coapsă și se dovedea că e membru al Corsarilor, așa că tovarășii lui Corsari se duceau într-un bar și îl împușcau în umăr pe primul Topor Negru care le ieșea în cale, și a doua zi un Corsar era împușcat mortal la cantină, trupul prăbușindu-i-se peste bolurile de supă din aluminiu, și în acea seară un Topor Negru avea să fie înjunghiat mortal în camera lui și CD player-ul improșcat cu sânge. Era inimaginabil. Era atât de anormal, încât a devenit imediat normal. Fetele stăteau în camerele lor după cursuri și profesorii tremurau, iar când o muscă bâzâia mai tare, tuturor le era frică. Așa că venea poliția. Goneau prin campus în rablele lor de Peugeot-uri 505 albastre, cu armele ruginite scoase pe geam și îndreptate către studenți. Nnamabia se întorcea de la cursuri râzând. Se gândea că poliția ar fi trebuit să se descurce mai bine, toată lumea știa că băieții din culte aveau arme mai moderne.

Părinții mei l-au privit cu o îngrijorare tăcută pe Nnamabia râzând și am știut că și ei se întrebau dacă făcea parte dintr-un cult. Uneori eu credeam că da. Băieții din culte erau populari și Nnamabia era foarte popular. Băieții îi scandau porecla – „The Funk!” – și îl salutau dând din cap de fiecare dată când trecea, iar fetele, mai ales popularele Big Chicks, îl îmbrățișau mult prea prelung atunci când îl întâlneau. Mergea la toate petrecerile, la cele mai liniștite din campus și la cele mai turbate din centru, și era genul de tip adorat de tipe, dar și de tipi, genul care fuma un pachet de Rothmans pe zi și reușea să termine un bax de bere Star dintr-o suflare. Alteori nu credeam că

face parte dintr-un cult. Tocmai pentru că era atât de popular și pentru că îi stătea în fire să se împrietenească cu tot felul de băieți, din tot felul de culte, și să nu fie dușmanul nimănui. Și nu eram complet convinsă că fratele meu avea ce-i trebuia – curajul sau nesiguranța – pentru a intra într-un cult. Singura dată când l-am întrebat despre asta, m-a privit surprins, printre genele lungi și dese, de parcă ar fi trebuit să știu mai bine de-atât, apoi a zis: „Normal că nu”. L-am crezut. Și tata l-a crezut. Dar faptul că îl credeam n-a contat, pentru că deja fusese arestat și acuzat că face parte dintr-un cult. Mi-a spus asta – „Normal că nu” – prima dată când am mers la secție să-l vedem.

Iată ce s-a întâmplat. Într-o zi ploioasă de luni, patru membri ai unui cult au acostat la ieșirea din campus o profesoară care conducea un Mercedes roșu. I-au pus pistolul la tâmplă, au scos-o din mașină și au condus până la Politehnică, unde au împușcat trei băieți care ieșeau de la cursuri. Era pe la prânz. Eram într-o sală de curs din apropiere și când am auzit împușcăturile, profesorul a fost primul care a ieșit din sală. S-au auzit țipete ascuțite și dintr-odată scările s-au umplut de studenți derutați, care nu știau încotro să fugă. Afară, trei trupuri zăceau pe peluză. Mercedesul roșu demarase în trombă. Mulți studenți își făcuseră la repezeală bagajele și șoferii de okada cereau de două ori mai mult pentru o cursă până la autogară. Prorectorul a anunțat că se suspendau toate cursurile de după-amiază și că nimeni nu trebuia să mai iasă după nouă seara. Asta nu mi s-a părut prea logic, din moment ce incidentul se petrecuse în miezul zilei și probabil că nu i s-a părut prea logic nici lui Nnamabia, dat fiind că în prima zi după interdicție n-a ajuns acasă înainte de nouă și nu s-a întors în acea noapte. Am presupus că rămăsese la vreun prieten, oricum nu venea mereu acasă. A doua zi dimineată un paznic a venit să le spună părinților mei că Nnamabia fusese arestat într-un bar împreună cu niște băieți dintr-un cult și că fusese ridicat de o

dubă a poliției. Mama a strigat: „Ekwuzikwana! Nu spune asta!” Tata i-a mulțumit calm paznicului. Ne-a dus la secția de poliție din oraș. Acolo, un polițist care rodea un capac de pix murdar ne-a spus: „Vă referiți la băieții ăia din cult care-au fost arestați azi-noapte? Au fost duși la Enugu. Un caz foarte grav! Trebuie să stărpim cultele astea definitiv!”

Ne-am întors la mașină și o nouă teamă ne-a copleșit. În Nsukka – campusul nostru liniștit, insular, și orașul și mai liniștit, și mai insular – ne-am fi descurcat, tata îl cunoștea pe comisar. Dar Enugu ne era necunoscut, era capitala statului și aici erau mare parte din armata nigeriană și sediul central al poliției și agenți de circulație în intersecțiile aglomerate. Aici poliția putea face acel lucru pentru care era renumită, sub presiunea de a avea rezultate: omora oameni.

Secția de poliție din Enugu se afla într-un complex de clădiri împrejmuț de un zid, mașini prăfuite și stricate erau îngrămădite la poartă, lângă plăcuța pe care scria Comisariatul de poliție. Cu tata la volan, ne-am îndreptat către bungaloul dreptunghiular din celălalt capăt al complexului. Mama i-a mituit pe cei doi polițiști de la recepție cu bani și orez jollof cu carne, toate puse într-o pungă neagră, și i-au dat voie lui Nnamabia să iasă din celulă și să stea cu noi pe banca de sub arborele umbrelă. Niciunul dintre noi nu l-a întrebat de ce rămăsese pe-afară după interdicție. Niciunul dintre noi nu a spus că nu era normal ca poliștii să intre într-un bar și să-i aresteze pe toți băieții care beau acolo, inclusiv pe barman. În schimb, l-am ascultat pe Nnamabia. Stătea pe banca de lemn, cu o caserolă de orez și pui în față, cu ochii strălucitori în expectativă: un performer gata de spectacol.

— Dacă Nigeria ar fi condusă ca secția asta de poliție, n-ar mai avea nicio problemă. Totul este atât de bine organizat. Pe șef îl cheamă Generalul Abacha și are un secund. Imediat ce intri, trebuie să le dai niște bani. Dacă nu, dai de belea.

— Și ai avut bani la tine? l-a întrebat mama.

Nnamabia a zâmbit, cu fața și mai frumoasă acum, cu o înțepătură de insectă pe frunte, și a spus în Igbo că își băgase banii în anus imediat după ce fusese arestat în bar. Știa că polițiștii i-ar fi luat dacă nu i-ar fi ascuns și știa că avea să aibă nevoie de ei ca să-și cumpere liniștea în celulă. A mușcat dintr-un copan fript și a trecut pe engleză. „Generalul Abacha a fost impresionat de cât de bine mi-am ascuns banii. Cu el sunt foarte amabil. Îi fac complimente tot timpul. Când ne-au pus să ne ținem de urechi și să facem mersul piticului, mie mi-a dat voie să plec după zece minute.” Ceilalți au fost nevoiți să facă mersul piticului aproape treizeci de minute.

Mama și-a încrucișat brațele peste umeri, ca și cum i-ar fi fost frig. Tata n-a spus nimic, privindu-l atent pe Nnamabia. Eu mi l-am imaginat pe el, fratele amabil, rulând strâns cât o țigară bancnote de 100 de niara și apoi ducând mâna în pantaloni și ascunzându-le dureros în propriul corp. Mai târziu, în drum spre Nsukka, tata a zis:

— Asta trebuia să fac când a spart casa. Trebuia să-l închid într-o celulă.

Mama privea pe geam tăcută.

— De ce? am întrebat.

— Pentru că asta l-a afectat cumva. N-ai văzut? m-a întrebat tata cu un zâmbet firav.

Nu văzusem. Nu în acea zi. Nnamabia mi se păruse bine, chiar și cu banii ascunși în anus și toate cele.

Primul șoc al lui Nnamabia a fost să-l vadă pe Corsar plângând. Era un băiat înalt și dur, suspectat pentru una dintre crime, care era pe listă să devină Capone în semestrul următor, dar iată-l în această celulă tremurând și smiorcăindu-se după ce polițistul îi dăduse una după ceafă. Când am venit a doua zi să-l vedem, Nnamabia mi-a povestit despre asta cu o voce plină de dezgust și dezamăgire, de parcă fusese silit să vadă că

Incredibilul Hulk era de fapt doar vopsea verde. Cel de-al doilea șoc al lui a venit peste câteva zile. Doi polițiști scosese rădăcina umflat al unui bărbat din Celula Unu și se opriseră lângă celula lui Nnamabia să se asigure că-l văd cu toții.

Chiar și șmecherul din celula sa părea să se teamă de Celula Unu. Când Nnamabia și colegii săi de celulă, cei care își permiteau să cumpere apă în găleți de plastic în care fusese vopsea, erau lăsați să se spele în curte, polițistul îi privea și le striga adesea: „Terminați sau ajungeți în Celula Unu!” Nnamabia avea coșmaruri cu Celula Unu. Nu-și putea închipui un loc mai îngrozitor decât propria celulă, care era atât de aglomerată încât deseori stătea lipit de peretele crăpat. În aceste crăpături trăiau mici *kwalikwata* și mușcăturile lor erau oribile, iar când se văita, colegii de celulă îi spuneau Lapte sau Băiatul-banană, sau Studentul, sau Finuțul Yeye.

Insectele alea erau prea mici ca să muște atât de dureros. Mușcăturile erau mai rele noaptea, când toți erau nevoiți să doarmă pe-o parte, înghesuți ca sardinele, doar șeful se lăfăia pe spate. El era cel care împărțea farfuriile cu *gari* și supă apoasă pe care le primeau zilnic. Fiecare persoană primea două guri. Nnamabia ne-a spus asta în prima săptămână. În timp ce vorbea, mă întrebam dacă insectele din perete îl mușcaseră și de față sau dacă umflăturile de pe frunte erau de la o infecție. Unele erau pline cu puroi albicios. Se scărpină în timp ce spunea: „Azi a trebuit să mă cac din picioare într-o pungă. Toaleta era prea plină. Ne trag apa doar sâmbăta.”

Vorbea teatral. Voiam să-i spun să tacă, pentru că se bucura de noul său rol de asuprit și pentru că nu înțelegea cât este de norocos că polițiștii îl lasă să iasă și să mănânce ce-i aduceam, cât de prost fusese să stea la băut în noaptea aia, și cât de mici erau șansele de a fi eliberat.

În prima săptămână l-am vizitat în fiecare zi. Am mers cu vechiul Volvo al tatei pentru că și mai vechiul Peugeot 504 al